

Advies 3 - Gezonde leefomgeving voor jongeren

Versie: 08-07-2020

Status: Definitief

Van: Voedselraad Ede

Vooraf

Uit de adviezen van maart en juni 2020 van de Voedselraad binnen het thema Gezonde leefomgeving van jongeren kwam naar voren dat de verbetering van de gezondheid onder Edese jeugd de focus van gemeente Ede moet hebben en daarom ook meegenomen zou moeten worden in het jongerenbeleid en het gezondheidsbeleid. Daarnaast is het advies dat hierbij een gerichte en integrale aanpak met een duidelijk doel en meetbare beoogde resultaten essentieel is voor een goede aanpak. Ook is vastgesteld dat de gemeente Ede vooral een faciliterende rol moet vervullen waarbij gebruikgemaakt moet worden van de kracht en energie die bij lopende initiatieven, organisaties, ondernemers en inwoners al aanwezig is. NB: Voor de volledigheid is een overzicht van al deze adviezen nogmaals aan het einde van dit document opgenomen.

Samenvatting resultaten overleg gemeente en Voedselraad

Deze adviezen zijn onlangs met twee vertegenwoordigers van de gemeente besproken. Samenvattend: de analyse is herkenbaar en legt de vinger op de zere plek. Het belang van meer focus op basis van onderzoek en monitoring wordt gesteund. Onderzoek is wel erg duur en daarom soms lastig te realiseren. De adviezen komen ook op het goede moment i.v.m. de noodzakelijke borging van het programma Food en herziening van het gezondheidsbeleid. Het programma Food loopt eind 2021 af en er moeten door de gemeenteraad keuzes worden gemaakt: wat moet behouden blijven? Met welke focus? En, hoe gaan we dit dan doen? Op korte termijn en over vijf jaar? En, hoe onderscheiden wij ons als gemeente Ede? Dit alles in een speelveld waarbij het thema voeding en gezondheid niet voor alle partijen in de raad prioriteit heeft en de raad de keuze heeft gemaakt om geen doelgroepenbeleid te voeren.

Verzoek is daarom om de adviezen nog een slag concreter te maken door meer richting aan te geven wat betreft focus, de randvoorwaarden en de acties die de komende vijf jaar belangrijk zijn.

De voedselraad heeft in haar laatste bijeenkomst voor de zomer hieraan gewerkt. De resultaten hiervan staan beschreven in dit derde advies voor het thema Gezonde leefomgeving voor jongeren. Na de zomer wil de voedselraad zich gaan richten op een Gezonde leefomgeving voor ouderen thuis en in de zorg.

Meer focus

Uit onderzoek blijkt dat een gezonde leefstijl van jongeren op termijn veel gezondheidswinst oplevert. Het is dan ook belangrijk om hierop verder in te zetten. Het 'gezond voorleven' van ouders kan daarbij het verschil maken en verdient dan ook de nodige aandacht. Kennis over gezond voedsel (meer groente en fruit; minder suikers en zout) en een gezonde leefstijl (voldoende bewegen) legt hiervoor het noodzakelijke fundament om ook op latere leeftijd gezond te blijven. Er moet dan ook als eerste pijler van het beleid worden ingezet op versterking van de voedseleducatie binnen en buiten de school. De jongeren waar het om gaat moeten we van nu nog vaak 'onbewust en onbekwaam' naar 'bewust en bekwaam' (of zelfs 'onbewust en bekwaam') helpen ontwikkelen.

Als tweede pijler vindt de voedselraad het belangrijk om vanuit het oogpunt van een integrale aanpak met betrokken partijen in de wijk in te zetten op de inrichting van een gezonde publieke en

openbare ruimte voor jongeren. Zorg ervoor dat partijen zich er samen voor gaan inzetten om de omgeving gezonder te maken. Dat geldt voor de school, thuis, het wijk/jongerencentrum, GGD, huisartsen, de lokale supermarkt, de 'snack' kramen en andere plekken waar jongeren samenkomen. Er moet op worden ingezet dat gezond voedsel daarbij als goedkoopste alternatief beschikbaar is.

Zie ook <https://www.loketgezondleven.nl/sites/default/files/2020-05/Landelijke-Nota-Gezondheidsbeleid-LNG-2020-2024.pdf>

Randvoorwaarden

In het eerste advies heeft de Voedselraad er al voor gepleit om een lokaal foodloket in te richten waar partijen naar toe kunnen voor vraaggestuurde hulp en anderzijds lokale makelaars aan te stellen die goed op de hoogte zijn van alle programma's en initiatieven en partijen actief stimuleren en helpen om deze initiatieven optimaal te benutten. Niet het programma of initiatief staat dan centraal, maar de vraag en de plannen van de scholen en jongerenorganisaties zelf. Deze hulp moet bovendien zo concreet mogelijk zijn en de scholen ontzorgen w.o. het aanvragen van subsidies en het actief koppelen met de expert/adviseurs die direct kunnen helpen. Door een gemeentelijke impuls slim te combineren met de subsidies van verschillende landelijke programma's kan de financiering voor een deel afgedekt worden.

Dit loket heeft bovendien als taak om de noodzakelijke randvoorwaarden te organiseren en te borgen w.o. goede kennis van de verschillende jongeren doelgroepen organiseren, het in perspectief plaatsen van de problemen, het in kaart brengen en organiseren van het netwerk met partners die hieraan bij willen dragen, het verzamelen van kpi's (key performance indicators) gegevens om de voortgang te volgen, etcetera.

Acties

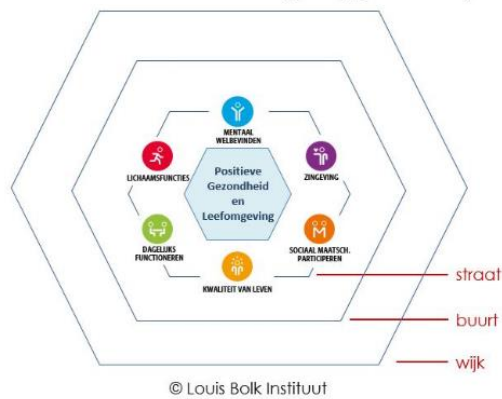
Naast de inrichting van het loket stelt de Voedselraad voor om de komende 5 jaar te investeren in een gezamenlijk wijkgericht en integraal traject: het **5 x 5 = 25** initiatief. De makelaars begeleiden dit traject vanuit het lokale foodloket en benutten de landelijke programma's w.o. gezonde school en jong leren eten om dit te realiseren. Via het loket en deze 5 x 5 = 25 aanpak worden de landelijke programma's bij elkaar gebracht (kennis, materialen en budget) en daarmee optimaal benut.

Het idee is dat binnen wijken / buurten in de gemeente Ede de 5 belangrijkste stakeholders zich binden aan 5 initiatieven/projecten om in 2025 de gezondheid en levensstijl van de jeugd in de betreffende wijk /buurt significant te hebben verbeterd. Hiervoor worden vooraf heldere kpi's afgesproken o.a. verkoop en inname van groente en fruit, mate van beweging, gewicht, uitval door ziekte, etc. en worden deze jaarlijks gemonitord.

Het voorstel vanuit de Voedselraad is dat er startend in 2021 heel gericht een pilot wordt gefaciliteerd door de gemeente waarbij in bijvoorbeeld in een lage-SES (sociaal economische status) wijk volgens deze 5 x 5 = 25 aanpak wordt gewerkt met als doel om in 2025 significante verbeteringen te realiseren. Deze wijk wordt dan koploper in Ede (en voor andere gemeentes), krijgt als zodanig alle aandacht en publiciteit, komt daarmee positief in het nieuws en vormt het goede voorbeeld voor andere wijken. Andere wijken gaan op basis van de ervaringen in deze 'goede voorbeeld' wijk starten in 2022 en later. Mogelijke werkwijze daarbij is een 'spinnenweb model' waarbij er op de kpi's een bepaalde score op de assen gehaald moet worden na een looptijd van 4 jaar. Voor de pilotwijk is dit 2025.

<https://www.louisbolk.org/nl/voeding-en-gezondheid/positieve-gezondheid/positieve-gezondheid-en-leefomgeving>

Integraal model voor Positieve Gezondheid en Leefomgeving (raamwerk)

Van individueel naar collectief

Samenvatting Adviezen 1 en 2

De voedselraad heeft zich het afgelopen half jaar verdiept in het thema Gezonde leefomgeving voor jongeren en inmiddels twee adviezen uitgebracht (Maart 2020 en Juni 2020). Dit is het derde advies in deze reeks. Samenvattend zijn hierin de volgende adviezen opgenomen:

- 1) Stel vooraf gemeenschappelijke, meetbare en meerjarige doelstellingen op;
- 2) Zorg dat er meer focus ontstaat in activiteiten en faciliteiten (geld en mensen), zodat de veelheid aan initiatieven voor de potentiële deelnemers bij elkaar worden gebracht en optimaal kunnen worden benut;
- 3) Zorg er voor dat de initiatieven eenduidig, concreet en dichtbij worden georganiseerd;
- 4) Ontwikkel een Edese monitor waarmee de effecten van deze initiatieven jaarlijks worden geëvalueerd, gevolgd en daardoor ook kunnen worden bijgesteld.
- 5) Organiseer nader onderzoek naar de onderliggende oorzaken van overgewicht en de leefstijl van jongeren. Zoek hiervoor samenwerking met relevante lokale partijen w.o. de Voedselalliantie.
- 6) Kies voor een brede integrale aanpak. Overgewicht en een gezonde leefstijl hangen samen met verschillende onderliggende problemen zoals armoede, sociale achterstand, lichamelijke en psychische problemen, etc.
- 7) Kies voor een gerichte op-maat aanpak voor bepaalde doelgroepen jongeren. Besteed in het bijzonder aandacht aan jongeren met een lager opleidingsniveau en een niet-westers achtergrond.
- 8) Neem als gemeente vooral de rol van faciliteren en ondersteunen op je. De rol van regisseren en/of reguleren bij de inrichting van de leefomgeving is in overleg met marktpartijen en jongeren wellicht ook gewenst.
- 9) Ga voor goede voorbeelden over de inrichting van de 'publiek openbare' leefomgeving bij andere gemeentes 'in de keuken' kijken.

Dit alles kan worden gerealiseerd door enerzijds een lokaal loket in te richten waar partijen naar toe kunnen voor vraag gestuurde hulp en anderzijds lokale makelaars aan te stellen die goed op de hoogte zijn van al deze initiatieven en partijen actief gaan stimuleren en helpen om deze initiatieven optimaal te benutten. Niet het programma of het initiatief staat dan centraal, maar de vraag en de plannen van de scholen en jongeren zelf. Deze hulp moet bovendien zo concreet mogelijk zijn en de scholen ontzorgen w.o. het aanvragen van subsidies en het actief koppelen met de expert/adviseurs die direct kunnen helpen.